

KWK „Kazimierz-Juliusz”

Historia

Kopalnia „Kazimierz-Juliusz” prowadziła eksploatację złoża węgla kamiennego „Kazimierz-Juliusz I” w OG „Kazimierz-Juliusz I” o powierzchni 23,08 km². O.G położony był w zasadniczej części w granicach administracyjnych miasta Sosnowiec oraz częściowo Dąbrowy Górniczej i Jaworzna. W części północnej i północno-wschodniej, poza zasadniczą częścią O.G w latach 1880-1944 pokłady warstw gruszowskich eksploatowały kopalnie: „Paryż”, „Kazimierz”, „Jakub I”, „Jakub II” i „Dorota”. W maju 2015 roku kopalnia zakończyła wydobywanie, planuje się że do końca 2016 roku potrwa likwidacja dołu kopalni, a do końca 2018 roku nastąpi całkowita likwidacja powierzchni zakładu górniczego.

Geologia

W budowie geologicznej udział biorą utwory czwartorzędu, triasu i karbonu. Złoże węgla kamiennego „Kazimierz-Juliusz” znajduje się we wschodniej części Górnośląskiego Zagłębia Węglowego, leży w obrębie niecki bytomsko-kazimierzowskiej i kopuły Maczek będącej przedłużeniem w kierunku wschodnim elewacji siodła głównego. Niecka kazimierzowska stanowi centralną część złoża. Jest strukturą asymetryczną o orientacji osi NWW-SEE. Jej skrzydło północne ma nachylenie łagodne, natomiast skrzydło południowe jest strome. Bieg warstw w obu skrzydłach jest w przybliżeniu równoległy do osi niecki, a ich nachylenie zmienia się od 15° do 50°. W kierunku zachodnim niecka kazimierzowska przechodzi w niesymetryczną strukturę niecki bytomskiej, charakteryzującej się zmiennym nachyleniem skrzydeł i warstw. W kierunku wschodnim niecka ta przechodzi w niesymetryczną kopułę Maczek, której północny stok jest stromy a południowo-zachodni opada łagodnie.

Wyżej wymienione struktury poprzecinane są gęstą siecią uskoków o kierunkach przebiegów południkowych i równoleżnikowych lub zbliżonych do nich. Dominującymi są uskoki o kierunkach południkowych, wśród których należy wyróżnić:

- Uskok „Dorota” – o zrzucie 90 do 200 m na W, przebiega równoległe do wschodniej granicy obszaru złoża.
- Uskok „Jakubowski” – o zmiennej amplitudzie zrzutu warstw od 0 do 270 m w kierunku zachodnim.
- Uskok „Feliksowski” – charakteryzuje się on dużą zmiennością zrzutu 100-250 m na W.
- Uskok „Nożycowy” – przebiega przez zachodnią część złoża, amplituda jego zrzutu waha się od 0÷230 m na E. W centralnej części złoża uskok „Nożycowy” przecina uskoki „Będziński”, w pobliżu południowej granicy omawianego obszaru przecina on uskoki „Feliksowski”.
- Uskok „Bory” - przebiega przez południowo-zachodnią część złoża, bieg płaszczyzny uskoku ma kierunek NW-SE, a zrzut wynosi około 160 m na SW.
- Uskok „Będziński” - stanowił niegdyś granicę eksploatacyjną między kopalniami „Klimontów” i „Mortimer-Porąbka”. Uskok ten przecina centralną część niecki bytomsko-kazimierzowskiej. Na zachód od uskoku „Nożycowego” zrzut uskoku wynosi 60 m i maleje na wschód od uskoku „Nożycowego” do około 25 m. Uskok ten o kierunku równoległym do osi niecki bytomsko - kazimierzowskiej wygasa na uskoku „Feliksowski”.

- Uskok „Klimontowski” znajduje się na zachód od złoża „Kazimierz - Juliusz” i ma kierunek generalnie N-S, wielkość zrzutu waha się od 50 do 160 m na E, uskok wygasa na uskoku „Bory”.

Uskoki były przyczyną dla której złoże węgla w obszarze górniczym podzielono na partie: Bory, Centralna 1, Centralna 2, Feliks, Feliks 2, M-1, M-2 i M-3, tworzące naturalne bloki tektoniczne. Głębokość zalegania pokładów węgla w poszczególnych partiach zależna jest od położenia względem dyslokacji tektonicznych.

Górnictwo

W części macierzystej złoża, KWK „Kazimierz-Juliusz” prowadziła eksploatację pokładów warstw rudzkich i siodłowych: 409/1-2, 418, 420 i 510, o miąższości od 1,2 do 22,0 m (pokład 510) na głębokości od 0 do 740 m ppt. Zapoczątkowała została eksploatacją prowadzoną od wychodni metodą odkrywkową przez kopalnię Feliks już w pierwszej połowie XIX wieku (około roku 1825). W części północnej i północno-wschodniej (już poza OG „Kazimierz-Juliusz”) eksploatację od wychodni pokładów warstw brzeżnych: 816, 819, 823, 829 i 833 (o grubości od 0,7 do 2,0 m), prowadziły następujące zakłady górnicze: kopalnia „Paryż”, kopalnia „Dorota” (eksploatowała w latach 1933-44) oraz kopalnie „Jakub I” (istniała w latach 1880-84) i „Jakub II” (eksploatowała w latach 1908-1910, następnie połączona z kopalnią „Kazimierz”, ponownie wyodrębniona w roku 1924, funkcjonująca do końca 1935 roku).

Zagrożenia zapadliskowe

Dotyczy głównie terenów, gdzie prowadzono eksploatację węgla w strefie głębokościowej 0-100 m ppt. Taką eksploatację prowadzono w pokładach 816, 819, 823, 829 i 833 (warstwy gruszowskie) już poza wschodnią i północną granicą OG „Kazimierz-Juliusz I” oraz w granicach O.G., gdzie prowadzono eksploatację z upadowych pokładu 409/1-2, a zwłaszcza z eksploatacją zawałową pokładu 510 w strefie jego wychodni w północnej części OG. Największe zagrożenie istnieje na terenach płytkiej eksploatacji pokładu 510 ze względu na znaczną grubość wybranej warstwy. W maju 2014 roku miało miejsce zapadlisko również w części południowej OG na terenie w którym eksploatację prowadzono na głębokości większej od 100 m. Zapadlisko to powstało w rejonie prowadzonej od głębokości 130 m ppt. eksploatacji podbierkowej pokładu 510 o grubości 14 m zapadającego pod kątem 45°. Zapadlisko powstało na terenie leśnym w odległości ok. 45m od linii kolejowej Szczakowa - Dąbrowa Górnicza - Ząbkowice. Zapadlisko miało wymiary 15m x 20m i głębokość 4m, dodatkowo strefa spękań gruntu objęła obszar ok. 15m wokół zapadliska.